

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Izrael a Palestina z pohledu českého veřejného mínění

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2005, v05-09</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.11, PM.96, PM.97, PM.98, PM.99, PM.100</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. – 12. září 2005</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1072</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>3. října 2005</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

V rámci zářijového šetření, které proběhlo jako součást výzkumu Naše společnost 2005, jsme dotázaným v souvislosti s posledními událostmi ve vztazích Izraele a Palestiny, zvláště s izraelskou evakuací židovských osadníků z okupovaného pásma Gazy, položili několik otázek, které se týkají aktuálního vývoje situace na Blízkém východě.

Tabulka 1: Zájem o dění na Blízkém východě (%)

	květen 2002	září 2005
rozhodně ano	8	5
spíše ano	34	23
spíše ne	40	42
rozhodně ne	15	27
neví	3	3

Nejprve jsme zjišťovali, nakolik se lidé o události na Blízkém východě vůbec zajímají.¹ 28 % respondentů v šetření uvedlo, že se o vývoj situace na Blízkém východě rozhodně (5 %) nebo spíše (23 %) zajímá, 69 % naopak vyjádřilo spíše (42 %) či rozhodně (27 %) svůj nezájem a zbylá 3 % odpověděla, že neví. Porovnáme-li tyto výsledky s výzkumem z května roku 2002, můžeme vidět poměrně výrazný pokles deklarovaného zájmu o dění na Blízkém východě. To může souviset se skutečností, že tehdejší situaci charakterizoval již několik měsíců probíhající intenzivní konflikt spojený s masivními operacemi izraelských bezpečnostních sil na palestinském území a že i mediální pozornost věnovaná těmto událostem byla ještě podstatně silnější, než jaká je v současnosti.

Relativně vyšší zájem o dění na Blízkém východě projevovali muži (35 %) než ženy (21 %). Dále pak častěji svůj zájem o dění deklarovali spíše dotázaní s vysokoškolským vzděláním (50 %), lidé starší, ve věku nad 45 let (34 %), respondenti s dobrou životní úrovní (34 %), vedoucí nebo vysoce kvalifikovaní odborní zaměstnanci (39 %), lidé samostatně výdělečně činní (38 %), ale také

¹ Otázka všem respondentům: „Zajímáte se o vývoj situace na Blízkém východě, tj. v Izraeli a Palestině? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne nebo rozhodně ne?“

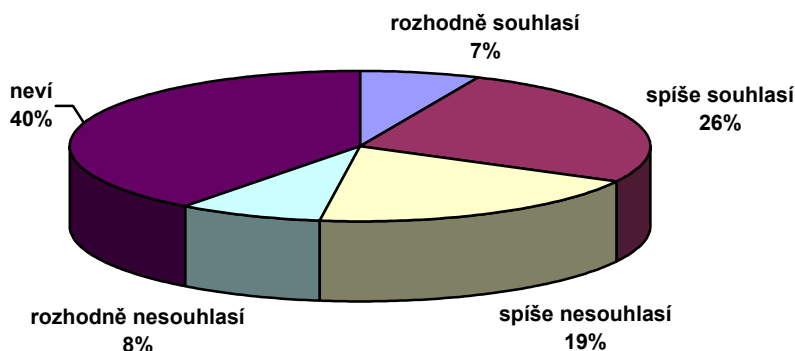
důchodci (34 %). Mezi stoupenci politických stran o svém zájmu více hovořili stoupenci KSČM (35 %) a ODS (34 %).

Následující otázka výzkumu se věnovala obecnému hodnocení současných vztahů mezi Palestinci a Izraelem.² Ukázalo se přitom, že česká veřejnost je v tomto ohledu značně skeptická. Pouze 2 % respondentů hodnotila vztahy Izraele a Palestinců jako „spíše dobré“, 12 % je označilo za „ani dobré, ani špatné“ a plné tři pětiny (60 %) vztahy považují za špatné, z toho 40 % „spíše“ a 20 % „velmi“. Poměrně vysoký podíl dotázaných (26 %) na otázku uvedl odpověď neví.

Analýza na základě sociodemografických znaků ukázala, že dominantním faktorem rozlišujícím jednotlivé skupiny je podíl odpovědí neví. Při jeho pominutí se významné rozdíly mezi jednotlivými skupinami prakticky nevyskytly. Jedinou výjimkou v tomto ohledu byl rozdíl mezi těmi, kdo deklarovali svůj zájem o dění na Blízkém východě, a ostatními. Při vynechání odpovědí neví se objevilo relativně méně nepříznivé hodnocení vztahů mezi Izraelem a Palestinci mezi dotázanými, kteří se o dění v tamní oblasti podle svých slov zajímají.

Další část výzkumu pak byla věnována konkrétně posledním událostem, zejména izraelskému stažení se z pásma Gazy včetně nucené evakuace osadníků a jeho možným důsledkům pro vývoj v celé oblasti a pro mírový proces. Nejprve jsme všem dotázaným položili otázku, zda se zrušením osad a vystěhováním osadníků z Gazy do Izraele souhlasí či nesouhlasí.³

Graf 1: Postoj ke zrušení židovských osad a evakuaci osadníků z Gazy

Jak je patrné z grafu 1, ti, kdo se zrušením osad a evakuací židovských osadníků do Izraele souhlasí (33 %), pouze mírně převažují na těmi, kdo s tímto krokem nesouhlasí (27 %). Zbývající dvě pětiny dotázaných pak nevědí, jaký postoj by k této otázce měli zaujmout.

Velmi zajímavé výsledky pak ukázala analýza této otázky podle dílčích sociodemografických a jiných znaků. Především se ukázalo, že rozhodnutí vlády Ariela Šarona stáhnout se z Gazy, zrušit tamní židovské osady a evakuovat všechny osadníky podporují výrazně častěji lidé, kteří se podle svých slov o problematiku a dění na Blízkém východě zajímají. Pro tento krok se v šetření

² Otázka: Jak byste hodnotil současné vztahy mezi Izraelem a Palestinci? Jsou podle Vás nyní velmi dobré, spíše dobré, ani dobré, ani špatné, spíše špatné, velmi špatné?

³ Otázka: Izraelská vláda před nedávnem rozhodla o zrušení všech židovských osad v okupovaném palestinském pásmu Gazy a nucené evakuaci tamních židovských osadníků do Izraele. Souhlasíte nebo nesouhlasíte s vystěhováním osadníků?

vyslovalo 58 % z nich, 29 % bylo proti a 13 % uvedlo, že neví. Naproti tomu ti, kdo zájem o dění v Izraeli a Palestině nedeklarovali, vyjádřili podporu likvidace osad v Gaze pouze v 23 % případů, 27 % bylo proti a 50 % se nedokázalo vyjádřit. Z tohoto pohledu pak je zřejmě potřebné nesouhlas s rušením osad a vystěhováváním židovských osadníků z Gazy do Izraele vnímat spíše jako emocionální postoj plynoucí z osobních dopadů tohoto kroku na osadnické rodiny, které byly z osad často doslova vynášeny silou proti své vůli, než jako podpora extrémních stoupců osadnické politiky na palestinských územích. O tom ostatně svědčí i skutečnost, že likvidace osad a evakuace osadníků měla ve výzkumu výrazně nižší podporu mezi ženami (25 % pro, 29 % proti a 46 % neví) než mezi muži (42 % pro, 26 % proti a 32 % neví). Naproti tomu z hlediska politických preferencí, pomineme-li rozdíly plynoucí z vysokého a nerovnoměrně rozloženého podílu odpovědí „neví“, se významné diference neobjevily. Z hlediska vzdělání i při vynechání podílu nerozhodných odpovědí měla evakuace osadníků relativně vyšší podporu mezi vysokoškoly, což patrně souvisí s podstatně vyšším zájmem této části populace o politiku i v mezinárodním kontextu obecně a s vyšším povědomím o historických a politických souvislostech existence židovských osad na okupovaných palestinských územích.

Následující otázka šetření se zabývala tím, jaký vliv bude mít izraelské stažení z Gazy na vztahy a situaci v oblasti.⁴

Tabulka 2: Dopad izraelského stažení z Gazy na vztahy a situaci v oblasti (%)

	zlepší se	nezmění se	zhorší se	neví
vztahy mezi Izraelem a Palestinci	16	33	20	31
vztahy mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy	16	34	14	36
politická situace uvnitř Izraele	10	26	26	38
stabilita v celé oblasti Blízkého východu	13	34	15	38
vyhlídky na mírové řešení palestinsko-izraelského konfliktu	18	29	14	39

Pozn.: Podíly „zlepší se“ a „zhorší se“ představují součty podílů variant „rozhodně“ a „spíše“.

Tabulka 3: Dopad izraelského stažení z Gazy na vztahy a situaci v oblasti podle respondentů, kteří se zajímají o dění v oblasti (%)

	zlepší se	nezmění se	zhorší se	neví
vztahy mezi Izraelem a Palestinci	30	43	20	7
vztahy mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy	32	41	12	15
politická situace uvnitř Izraele	19	32	37	12
stabilita v celé oblasti Blízkého východu	27	42	18	13
vyhlídky na mírové řešení palestinsko-izraelského konfliktu	37	34	14	15

Pozn.: Podíly „zlepší se“ a „zhorší se“ představují součty podílů variant „rozhodně“ a „spíše“.

Tabulka 4: Dopad izraelského stažení z Gazy na vztahy a situaci v oblasti podle respondentů souhlasících s izraelským stažením z Gazy (%)

	zlepší se	nezmění se	zhorší se	neví
vztahy mezi Izraelem a Palestinci	38	44	12	6
vztahy mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy	36	44	7	13
politická situace uvnitř Izraele	20	34	32	14
stabilita v celé oblasti Blízkého východu	29	48	9	14
vyhlídky na mírové řešení palestinsko-izraelského konfliktu	40	37	7	16

Pozn.: Podíly „zlepší se“ a „zhorší se“ představují součty podílů variant „rozhodně“ a „spíše“.

⁴ Otázka: Jak podle Vás izraelské stažení z Gazy ovlivní situaci v oblasti? Domníváte se, že se v jeho důsledkulepší, nezmění nebo zhorší a) vztahy mezi Izraelem a Palestinci, b) vztahy mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy, c) politická situace uvnitř Izraele, d) stabilita v celé oblasti Blízkého východu, e) vyhlídky na dlouhodobé mírové řešení palestinsko-izraelského konfliktu?

Tabulka 5: Dopad izraelského stažení z Gazy na vztahy a situaci v oblasti podle respondentů nesouhlasících s izraelským stažením z Gazy (%)

	zlepší se	nezmění se	zhorší se	neví
vztahy mezi Izraelem a Palestinci	6	39	42	13
vztahy mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy	11	39	30	20
politická situace uvnitř Izraele	10	31	40	19
stabilita v celé oblasti Blízkého východu	8	38	33	21
vyhlídky na mírové řešení palestinsko-izraelského konfliktu	10	36	32	22

Pozn.: Podíly „zlepší se“ a „zhorší se“ představují součty podílů variant „rozhodně“ a „spíše“.

Z výsledků v tabulce 2 je zřejmé, že se samotným odsunem Izraelců z pásma Gazy česká veřejnost přehnaně optimistická očekávání nespojuje. Téměř vždy zde byla nejčastější odpovědí možnost „neví“, která se pohybovala u všech položek předložené baterie v rozmezí 30-40 %, a s výjimkou dopadů zrušení osad a evakuace osadníků na politickou situaci uvnitř Izraele, kde poměrně zřetelně převažuje mínění, že dojde ke zhoršení, nebyla prakticky u žádné položky zaznamenána zřetelnější převaha příznivých či naopak nepříznivých posunů. Relativně nejčastějším konkrétním vyjádřením českých občanů k uvedeným otázkám bylo, že se nic nezmění.

Poněkud odlišnou situaci však ukazuje tabulka 3, ve které jsou zachyceny názory respondentů, kteří o sobě prohlásili, že se zajímají o dění na Blízkém východě. Mezi nimi jsou příznivá očekávání vývoje v souvislosti s izraelskou evakuací pásma Gazy podstatně vyšší, pokud jde o zlepšení vztahů mezi Izraelem a Palestinci či okolními arabskými zeměmi, zvýšení vyhlídek na trvalejší mírové řešení palestinsko-izraelského konfliktu a posílení stability v oblasti. I v této skupině je převážně negativně vnímán potenciální dopad stažení z Gazy na vnitropolitický vývoj v Izraeli, byť podíl pozitivních očekávání je i v tomto ohledu zřetelně vyšší než v celé populaci. Tabulky 4 a 5 ukazují výrazné rozdíly v hodnocení dopadu stažení Izraele z pásma Gazy mezi těmi, kdo tento krok podporují, a těmi, kdo s ním nesouhlasí.

Analýza dále ukázala, že optimističtější ohledně efektu likvidace osad v Gaze a stažení Izraele z tohoto palestinského území jsou dotázaní, kteří vnímají současné izraelsko-palestinské vztahy jako nikoli špatné. Absolventi vysokých škol pak častěji než jiní zastávají názor, že stažení Izraele z Gazy zlepšuje vyhlídky na dosažení trvalejšího mírového řešení konfliktu mezi Izraelem a Palestinci.

Další dotaz našeho šetření směřoval k tomu, zda by se měl Izrael podobným způsobem jako v Gaze vypořádat i s dalšími spornými izraelsko-palestinskými otázkami, jimiž jsou židovské osady na okupovaném západním břehu Jordánu a problém východního Jeruzaléma.⁵

Tabulka 6: Měl by Izrael...? (%)

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	neví
zrušit všechny své osady a vystěhovat židovské osadníky ze západního břehu řeky Jordán	6 (13)	23 (36)	16 (21)	6 (8)	49 (22)
předat Palestincům východní Jeruzalém	5 (11)	19 (25)	16 (25)	6 (10)	54 (29)

Pozn.: Čísla v závorce představují údaje za respondenty, kteří deklarovali, že mají zájem o dění na Blízkém východě.

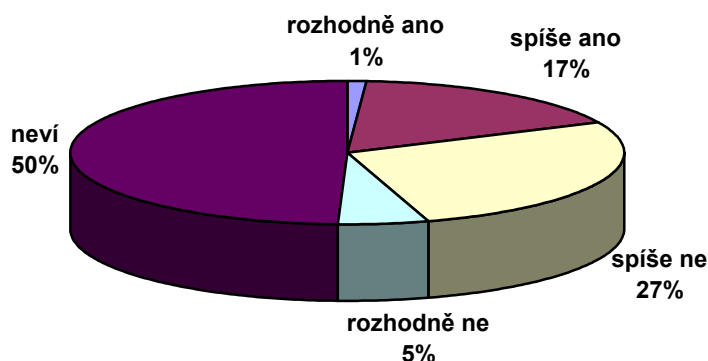
⁵ Otázka: Hlavním jádrem územního sporu mezi Izraelem a Palestinci i nadále zůstává okupované palestinské území na západním břehu řeky Jordán a východní polovina města Jeruzalém. Myslíte si, že by Izrael měl a) zrušit všechny své osady a vystěhovat židovské osadníky ze západního břehu řeky Jordán, b) předat Palestincům východní Jeruzalém?

Jak ukazuje tabulka 6, česká veřejnost a především pak ta její část, která se podle vlastního vyjádření zajímá o dění na Blízkém východě, se více přiklání k názoru, že by Izrael měl i v případě západního břehu Jordánu postupovat tak, jak to nedávno učinil v pásnu Gazy, a zrušit tamní židovské osady. Naproti tomu v otázce východní části Jeruzaléma je mínění českých občanů prakticky rozpolcené rovným dílem na jednu i druhou stranu. U obou otázek se přitom prakticky polovina respondentů nedokázala rozhodnout.

Oba kroky – evakuace západního břehu Jordánu i vydání východní poloviny Jeruzaléma – mají celkem pochopitelně výrazně vyšší podporu mezi lidmi, kteří za správnou považují již provedenou evakuaci pásma Gazy. 62 % z nich se vyslovilo pro likvidaci osad na západním břehu, jen 12 % bylo proti a 26 % uvedlo, že neví. Podpora předání východního Jeruzaléma v této skupině respondentů pak činila 46 %, proti tomuto kroku se vyslovilo 25 % a zbylých 29 % se nedokázalo rozhodnout.

Na závěr celého bloku otázek týkajících se Izraele a Palestiny jsme se respondentů zeptali na to, zda si myslí, že se Izrael v blízké budoucnosti k takovým krokům, jako je evakuace osad za západního břehu Jordánu a vydání východního Jeruzaléma Palestincům, odhodlá.⁶

Graf 2: Odhodlá se Izrael k vyklizení osad na západním břehu a předání východního Jeruzaléma?

Výsledky šetření ukazují, že pouze necelá pětina (18 %) českých občanů očekává další vstřícné kroky Izraele při řešení sporných otázek mezi ním a Palestinci. Větší část odpovídající zhruba jedné třetině (32 %) s takovými kroky ze strany Izraele nepočítá, zdaleka nejčastější odpovědí na uvedenou otázku ovšem bylo, že respondent neví, což uvedla polovina respondentů. Spíše skeptičtí jsou v tomto ohledu i dotázaní, kteří se podle svých slov o dění v oblasti zajímají. Mezi nimi zmiňované ústupky ze strany Izraele čeká 31 %, 42 % je naopak v dohledném čase nepředpokládá a 27 % nebylo s to se konkrétně vyslovit.

⁶ Otázka: Myslíte si, že se Izrael v dohledné době k evakuaci západního břehu Jordánu a východního Jeruzaléma odhodlá?